

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 10-2017
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget.

På tröskeln till sommaren

Våren har lovsjungits av många. Inte så konstigt. Efter alla dagar, veckor månader av huttrande, påbyltning av kläder för varje utevistelse, och längtan efter ljuset och den pånyttfödda naturen, så är nu hela härligheten här. Och vilken fart det blev på våren efter den kalla perioden i samband med påsken. Innan kylan satte in hade bokträdet knoppar svällt och svällt – men vägrat att brista.

Det var som om VÅREN hade läst sin Karin Boye alltför mycket. Den hade fått veta, att "visst gör det ont när knoppar brista..."

Därför tvekade våren. Ingenting hände i naturen.

Så. Plötsligt. Våren kom. Nej, det var sommar, sa meteorologerna.

Nu kunde våren inte tveka längre. Knopparna brast. "Min bokskog" bytte kläder under ett dygn. Från knopp till utslagna boklöv.

Sedan kom en nya period med kyla. Det sattes diverse maj-köldrekord i södra Sverige.

Som synes: ingen ordning alls på våren 2017. Nu lär ny värme vara på väg....

Kort semester för skomakaren

Det där att allting går så fort har medfört att en viss skomakare får särskilt kort ledighet i år. Skomakaren som satte upp en skylt på dörren till sin verkstad:

" Stängt mellan hägg och syren".

Ännu fler läsare

blir det för varje Nyhetsbrev. Ni är nu så många, att jag har måste dela upp er i grupper. Det är förklaringen till några konstiga krumelurer i brevhuvudet.

Du som är ny och vill läsa tidigare Nyhetsbrev kan gå till min hemsida,

www.bjareforlaget.com. Där finner du inte bara de tidigare Nyhetsbrev utan mycket annat smått och gott. Här några exempel:

Efterlysningen: gamla fotografier som bjärebor lämnat till mig för arkivering. Bilderna saknar text. Vi ställer nu hoppet till Nyhetsbrevets läsare. Hittills har det varit en framgångsrik metod.

Tack alla som lämnat upplysningar. Ibland kan det dröja, innan dessa nya texter kommer på plats på hemsidan. Ha därför tålamod.

I bildgalleriet,

som finns under en annan rubrik, finns främst mina egna färgbilder. Den avdelningen har vuxit lavinartat. Räkneverket har nu passerat 52 000.

Mitt bildarkiv har redan donerats till Båstads kommun. Detta mot villkor, att bilderna skall göras tillgängliga för allmänheten på kommunens hemsida. På det sättet hoppas jag att denna bildsamling skall kunna göra bäst nytta.

T.v. ligger de digitala bilderna kvar hos mig. Orsaken är enkel. Jag kan fortsätta det ständigt pågående arbetet med att komplettera bildtexterna. Det är ett arbete som sker dagligen.

I donationen till kommunen ingår dessutom ca 20 000 pappersbilder. Dessa är redan överlämnade. Även dessa bilder scannas och kan därmed göras tillgängliga för allmänheten på kommunens hemsida.

Min boklåda

Boktitel	Ord. Pris	Rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis.....	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg genom Båstads historia	330	70
På räls över Hallandsås under 130 år	Slutsåld	
NÄRA HAVET trivs jag bäst*	330	Ny

- NÄRA HAVET...kan beställas direkt hos mig. Mejla till: kalle@bjarenet.com.

Boken finns att köpa i bokhandel i Båstad, Laholm och Ängelholm. Dessutom i V. Karups Loppisbutik samt i Torekofs Turistbyrå.

Aktuella signeringstillfällen:

- V. Karups IF:s Loppisbutik i V. Karup. Lörd. 20 maj kl. 11-12.
- Bjäre Bokhandel, Båstad. Lörd. 27 maj kl. 11-13.

Språklådan

Hämtar den här gången material från litteraturens värld – avdelningen ”berömda måltider”: Vi kan börja med Fritiof Nilsson-Piraten:

Som en kyrka i by stod mittpå bordet den sexkantiga brännvinskantinen av silver med de sex kranarna för de sex sorterna. Tiodubbelt renat, kummin, pomerans, Neumanns Aquavit, Blandning och Rhenbergs sädes.

Från denna medelpunkt strålade snapsglasens radier, fyllande två kvadranter med bordets sidor.

Raskt över till en måltid som vi både läst om och sett på film är Strindbergs skildring av bröllopfesten, då madam Flod och Carlsson gifter sig. Allt utspelar sig i boken Hemsöborna, en av den svenska litteraturens pärlor i mina ögon. En av filmversionerna – den som många av oss har sett - bjuder på obetalbara scener med raden av lysande skådespelare i de ledande rollerna. Sif Ruud, Allan Edvall, Edvin Adolphson, Sven Wollter. Dessutom: Ulf Palmes berättarröst.

Strindberg har f.ö. bjudit oss på fler minnesvärda måltider i sina böcker. Som i "Svarta fanor" med den berömda spökdinén.

Från Oscar I:s bröllop finns en skildring skriven av en av gästerna. Några av bröllopgästerna äter hos den vigselförrättande ärkebiskopen i Uppsala:

Sillsallad och lax. Skinka och grönt. Poscherade ägg, soppa mer ärtor, salt kött och kotletter, en lång rad frikasséer, allsköns fisk. Gräddtårta och pudding. Så tror man att måltiden sinar, men si då inbära man olika sorters stek, vilt och kalkon, kakor och geleer. Därpå glass, sylter och konfekter, apelsiner och franska gotter.

Jag känner mig mätt redan efter de nämnda förrätterna.

Känd ur vår svenska litteratur är förstås Anna-Maria Lenngrens "Den glada festen":

*Uti prästgåln slamrades i mortlar
Bråttom hade alla husets hjon
Pigor svängde sig med helgdagskjolar
Och på spettet satt en gödd kalkon.*

Den allra mest kända skildringen av en måltid är förstås ändå den som bibeln bjuder på. När Jesus vill äta en sista måltid tillsammans med sina lärjungar.

En måltid som hela den kristna delen av jordens befolkning fått lära sig i detalj och som de kristna får repeterad varje år.

Språklådans avdelning skyltar.

Ännu några skyltpärlor:

- *Para er tre och tre i liftkän.* (Plakat vid skidlift i Värmland.)
- *Ät fisk – bli frisk. Affären stängd på grund av sjukdom.* (Skylt vid fiskaffär i Södermanland.)
- *Stekt röd tunga* (På lunchmenyn i en fiskrestaurang.)
- *Extra mört kött. Vi hänger själva i butiken.* (I skyltfönster hos en mataffär någonstans i Sverige)

Pärlidisen

Ur försäkringsbolagens lager av pärlor:

- *För att undvika kollision körde jag på den andra bilen.*
- *Jag återvände hem men tog fel på hus och törnade mot ett träd som inte finns på min tomt.*

- *Motorcyklisten avled senare av skadorna som han tillfogats på Karlstads lasarett.*
- *Jag tutade, men bilhornet fungerade inte för det var stulet.*
- *Min fru har stortvätt på tisdagarna och när jag återvände på kvällen fick jag vindrutan och två tänder utslagna.*

Kommatecken på liv eller död

Språket är vårt viktigaste verktyg. Därför måste det vårdas. T.o.m det lilla kommatecknet kan ha stor betydelse. Det kan gälla liv eller död.

För något år sedan gav en av mina läsare (Stig-Bertil....) ett utmärkt exempel, som jag gärna vidarebefordrar:

Den amerikanska guvernören fick en nådeansökan från en dödsdömd fånge. Guvernören fann att benådning var befogad. Han skrev ut sitt beslut: *Benådas, ej skyldig.*

Efter en tid fick han veta, att fången avlivats. När han kollade sitt beslut fann han, att ett kommatecken hade hamnat fel. I texten om beslutet stod: *Benådas ej, Skyldig.*

Lärdom: Visst är det viktigt att vi behandlar vårt språk med omsorg.

Alla mina hjältar är kvinnor

I förra Nyhetsbrevet berättade jag kortfattat om ett av resultaten av mina grävningar i arkiven om vår lokala historia. Dessa grävningar ledde till att jag hittade ett antal personer, som jag kom att imponeras särskilt mycket av. Det var personer som utfört sina hjältedåd i form av ett strävsamt liv – ofta i det tysta och i den yttersta fattigdom.

När jag långt senare satte mig ned och tittade på resultatet av mina ”forskarinsatser” upptäckte jag, att alla dessa hjältar, som jag valt ut, var kvinnor.

Dessa hjältar är värda vår uppmärksamhet. Det borde förstås skivas en bok om dem. Nu har jag ju lovat mig själv – och andra – att jag redan har skrivit min sista bok. Jag skall med glädje överlämna mitt material till någon annan - med förhoppning att det blir publicerat. Vi är många som behöver dessa förwebilder.

Varför är det viktigt

för dagens generation att lära känna dessa hjältar ur vår historia?

Svar: hjältarna blir förebilder. Vi har alla behov av förebilder. Goda sådana.

Många stordåd i världen har utförts av människor som fått sin inspiration från andra människor som utfört berömvärda insatser

Vi har olika innehåll i bagaget

Nyligen såg jag på Kunskapskanalen i TV ett skakande program. Det hela var enkelt upplagt. Ett antal personer, nu boende i England, men under sin barndom hemmahörande i Tyskland eller något av de länder som hamnat i Hitlers och nazisternas klor. De intervjuade personerna berättade om sin tid i koncentrationsläger, eller om hur de på ett mirakulöst sätt lyckats undkomma nazisternas vedervärdigheter. Flertalet av de intervjuade hade mist sina föräldrar, syskon och andra nära och kära. Dessa hade inte klarat tiden i dödslägren.

När jag lyssnade till dessa vittnen från 30- och 40-talet kunde jag förstås inte undgå att tänka på, att det idag finns människor som marscherar på våra gator med nazistflaggor i händerna och hat i blicken.

Hur är detta möjligt???!?!.

Min slutsats – fel sorts förebilder.

Precis som vi i ett tidigare avsnitt kunde notera hur viktigt det är att vi har goda förebilder, kan vi nu förstå hur viktigt det är att vi kan definiera ondskan och inspireras att med kraft ta avstånd från dem som utövar ondska i handling.

Det känns viktigt inte minst i vår tid, då vi åter hör det taktfasta slamret av militärkängor mot gatstenen, ser unga män som viftar med hakkorsflaggor, och som hyllar ledare som predikar rasism och som förnekar att förintelsen ägt rum. Denna fasansfulla förintelse som är så väl dokumenterad av hundratals människor som själva var drabbade. De som lyckades slinka ur bödlarnas dödsmaskin har kunnat vittna.

Den motsatta sidan -de varnande exemplen.

Det har utgivits många böcker om 2:a världskriget och nazisternas vedervärdiga illdåd. Ni har jag just fått i min hand en bok som skildrar hur det i 20- och 30-talets Tyskland gick till att bygga upp förutsättningar för de illdåd som senare kunde utföras före och under kriget. Även kunskapen om hur det byggs plattformar för onda ledare är en nyttig kunskap för oss. Det tycks gälla i högsta grad nu när klackjärnen åter ekar mot gatstenen och ondskans budskap åter förkunnas - i många olika tonarter.

Därmed ett raskt hopp bakåt i vår svenska historia. Till 1860-talet och V. Karup:

”Dryckenskap saknar inte sina utövare”.

”Ungdomen i kyrkbyn, speciellt under vintermånaderna, samlas till dansande och med det tillhörande osedlighet.”

Det här konstaterades i en s.k. prostvisitation i V.Karups församling 1860. I rapporten konstateras också, att *”dryckenskapen saknar tyvärr inte sina utövare”*.

Det senare är ju ett välkänt faktum för den tidens Sverige. Således inget som var specifikt för V.Karups socken. Skrivelsen innehåller åsikter om mycket av livet i församlingen, således inte enbart i fråga om *”osedernas utbredning”*.

Den tidens fattigdom är ett av de ämnen som avhandlas. V.Karups församling var mycket folkrik. Ca 3 500 invånare. Många var mycket fattiga. Prosten finner att de behövandes antal *”tilltager i en förfärande progression”*. Prosten har också svaret på varför det är så:

Den tilltagande hemmansklyvningen, hus som ofta bebos af 4 a 5 hushåll, tilltagande lefnad över tillgångarne, lättja och liderlighet, under åberopande af kommunens skyldighet att försörja dem som intet ega, oansedt de sjelve ofta kunna, men ej vilja genom arbete sig uppehålla”.

När tången i Torekov var rikedom och tvistefrö.

Idag är tången på badstranden ett ständigt återkommande tvistefrö. Efter hård västlig vind finns den där och ställer till förtret för badande.

För inte så länge sedan – historiskt sett – var tången också tvistefrö, men då av motsatt orsak.

Tången var en tillgång. En rikedom som havet kastade upp på stranden, och som det på många håll längs kusten blev orsak till tvister.

Därför sattes det upp detaljerade regler för vad som gällde.

Följd med tillbaka i tiden till 25 april 1877. Kommunalstämman har samlats för att besluta om stadgar för tånghämtning. Så här blir beslutet enligt protokollet:

§ 1. All uppvändning, hemtning eller läggning å Torekovs strand af andre än samhällets jordegare eller öfrige innevånare förbjudes, och ett lämpligt hvite af minst 5 kronor fastställes, för dem som däremot bryter..

§ 2. Ingen af jordegarna tillåtes med andra än egna dragare att å stranden uppvända och afhemta tång.

§ 3. Den, som beträdes med att sälja tång vid vår strand till andra utom samhället, gör sig förfallen till hvite af 10 kronor.

§ 4. Den som bevisligen till sig tager eller lassar tång ur annans tånghög, vare förfallen till hvite å 20 kronor, utom efter lag. samma hvite var för dem utom samhället, som gagnar annan väg till stranden än lagligen uttagen.

Detta förslag i fråga om tånghemtning godkändes af stämman och skulle dess ordförande hos Konungens Befallningshavande härå begära fastställelse.

Detta beslut kan emellertid lantbrukarna i de omkringliggande byarna inte acceptera. Indignationen är stor. Man uppvaktar länsstyrelsen och regeringen. I bittra ordalag klagar man över detta som skett "bakom deras rygg".

Så kommer det sig att Torekovs kommunalstämma 3 juli åter samlas – nu för att besvara besvärsskrivelser från grannbyarna.

Vi går till protokollet:

"... Klagandena hafva, hvad handlingarna utvisa, genom företeende af äldre utslag sökt styrka sin förmenta rättighet att å Torekows strand hemta och uppvända eller i högar och bunkar upplägga tång.

Så fortsätter man argumentation, vilken utmynnar i att man föreslår att klagan skall avslås.

"Elak lukt spreds"

Det var emellertid inte enbart tången som en tillgång som föranledde de detaljerade reglerna. Åtminstone enligt protokollen fanns det ytterligare ett skäl: att förhindra att gatornas i Torekov "fylldes" med tång som fallit av under transporter och som ledde till att "elakt lukt spreds, dels den mängd skadliga insekter som alstras i upplagda tånghögar".

Bönderna i byarna omkring Torekov kunde inte finna sig i de här inskränkningarna. Man vände sig på nytt till länsstyrelsen. Det fick till följd att kommunalstämman i Torekov åter sammanträdde för att avge yttrande till länsstyrelsen och Kungl. Majestät, dvs regeringen.

Så här inleds skrivelsen till regeringen. Det är en lång skrivelse. Här får jag av utrymmesskäl nöja mig med den pampiga inledningen:

Stormäktigste allernådigste konung.

Med anledning af de besvär som...

Hwad klagandena i sina besvärsskrifter påstå vara sin lagliga rätt....synes mera vara en förment är en verklig rättighet.....

Innan jag lämnar ämnet tång bör kanske påminnas om att du kan läsa mer i detta ämne i NÄRA HAVET...

Tror du att någon

i din bekantskapskrets är intresserad av mina Nyhetsbrev får du gärna tipsa.

Vänligen

Kalle

Kalle Eriksson

Bjäreförlaget

Hallavaravägen 102 - 269 91 Båstad

kalle@bjarenet.com

Tel. 0431-365332